

Radka Petrášková

D. H. Lawrence – *Milenec lady Chatterleyové* v překladu S. Jílovské a F. Vrby.

Hlavní cíl, který si diplomantka v práci uložila, bylo srovnání překladů jednoho literárního textu z pera ženy a muže (překladů, mezi nimiž je časový rozdíl zhruba 40 až 50 let) a zjištění možnosti vlivu mimotextového faktoru či činitele, genderu překladatele a překladatelky, na text překladu. Teoretickým východiskem její práce při sledování tohoto cíle, kromě širší odborné literatury věnované problematice genderu ve společnosti a kultuře (ovšem vedle mnoha zdrojů literárně historických týkajících se Lawrence i překladatelů a odborných zdrojů translatologických), je polemika dvou autorů translatologů v časopise *Naše řeč* právě o problému, který si práce vytkla jako hlavní předmět analýzy.

Práci vidí diplomantka rozdělenou na dvě části – teoretickou a empirickou. V první z nich se zabývá genezí tohoto specifického románu v kontextu autorova života a díla, jeho vztahem k autorově životní filozofii, respektive jejímu hledání, a k jeho světonázoru. Snaží se též vyřešit pro účely práce (Staša Jílovská se kromě jiného profilovala jako překladatelka britských modernistů) vztah Lawrencova díla k modernismu – je nutné říci, že to činí při bohatém použití dobře volené (a dobře citované) sekundární literatury formou samostatných, vyzrálých a přesvědčivých literárně kulturních úvah a závěrů. Stejně vhodně a ústrojně zapojuje podkapitoly o místu žen v Lawrencově životní filozofii a v jeho literárním díle, o významu a jazykovém způsobu zobrazení erotické lásky v jeho díle. Do první části práce patří též kapitoly o recepci *Milence*, přičemž recepce angloamerická je pojednána soustavněji a pečlivěji než recepce českých překladů:

Opravdu nebylo možné přiblížit, co říká Vočadlo o Lawrencovi v monografii *Anglická literatura 20. století* (neříká toho totiž moc) a v lawrencovském nekrologu? Přispělo by to aspoň k částečnému prokázání diplomantčiny argumentů o Vočadlově vlivu na dobovou překladovou tvorbu. K tomu dále – Vočadlo měl **možná** vliv na na minimální dobovou recepci Hardyho, bylo by třeba dodat. Neexistují ohlasy na české překlady *Milence*? Nebylo možné či relevantní přiblížit Wellekovu kritiku na překlad Jílovské, byť jiný (toto se vztahuje již ke s. 80 v „empirické“ části práce)? Proč není mezi lawrencovskými meziválečnými překlady zmíněn také Vymětalův překlad *Zamilovaných žen* ze 30. let? Proč není specifikováno, co Jílovská přeložila z díla Woolfové? Bohužel také není uvedeno mnoho nových informací o charakteru nakladatelství, s nimiž měla Jílovská pracovní kontakty, ani o jejich kontaktech na kulturní scéně, v kontextu avantgardy aj. (není vůbec využito, pro medailon Jílovské již v empirické části, její korespondence s Florianem jako zdroje informací o této osobnosti). Dalším již čistě technickým nedostatkem je, že některé zdroje citované v textu či poznámkách se neobjevují v seznamu literatury (viz s. 11 – Hliský 1995; dále odkazy k esejům Woolfové, které se v textu vztahují k angl., ale v seznamu literatury pouze k českému vydání).

Přes tyto nedostatky v jedné partii či fázi práce je její 2. část velmi zdařilá v celém svém průběhu. Rozvážně a promyšleně polemizuje se zmíněnou polemikou v *Naši řeči*: podle mého názoru volí ideálně metodu analýzy překladů za účelem dosažení hlavního cíle práce. Tematická a stylová analýza originálu je vynikající. Výběr úryvků k analýze je zcela přijatelně zdůvodněný.

Analýza 1. úryvku (4.2.2): s. 91-92, není pojmenován způsob, kterým se vypravěč blíží hledisku Connie – vnitřní monolog, oslabující, zesilující (ačkoli v předcházející analýze celku stylu „vnitřní monolog“ zmíněn).

s. 97 – dichotomie přímé řeči a pásma vypravěče?, proč dichotomie?

Analýza 1, 2 navazuje na celkový stylový rozbor díla a přesně využívá zvolené metody a dochází, zdá se, k nejpřesnějším možným výsledkům. Při dílčím ohledávání chyb a výrazových posunů je nejen správně pojmenovává, ale co je nejcennější v práci s daným cílem, nenechává se strhnout ani zamítavou perspektivou vůči genderovým rozdílům, ani podpůrnou. Skutečně ze změn překladů vůči originálu vybírá jako možné genderové ty, které jsou podle mého názoru více než pravděpodobné nebo dokonce zjevné. Oproti Širokovské nachází díky mnohem pozornější a komplexní analýze Lawrencova stylu další rys (kromě erotiky samé) originálního textu, který přímo naléhá na překladatelsko-autorské, genderově vyhraněné, protože subjektivní řešení – místa textu, která svou lexikálně sémantickou či gramatickou abstraktní nedořečeností překladatele nutí interpretovat a konkretizovat (viz např. s. 100, 102). Komparativní rozbor se přitom vyznačuje vzácnou schopností vnímat jazykové prostředky z různých rovin (syntaktické a gramatické, figury, lexikální, stylové odstínění expresivity) v komplexní provázanosti, sémantické a stylové. Autorka dovede sledovat v postupném rozvíjení rozboru v průběhu pěti dílčích analýz konkrétní rysy překladů spojitě; poznání o nich narůstá, není segmentované (viz např. s. 107, Analýza 3 – lexikum a sémantika kořisti ve Vrbově překladu, zároveň avizováno, že více bude následovat). Analýza 4, která se týká místa sémantické erotické kulminace románu nabízí další zajímavé a původní vysvětlení autorky o možnosti vzniku genderových odlišností: „/Je zajímavé,/ jak překladatelka interpretuje text, a jak se její vnímání projeví právě na místech, kde ji není její znalost jazyka oporou.“ (s. 111-112) Zde už jsme blízko freudovskému podvědomému přechodu.

Minimální výtky k 2. části práce:

Analýza 1. úryvku (4.2.2): s. 91-92 (ani dále!), není pojmenován způsob, kterým se vypravěč blíží hledisku Connie – **vnitřní monolog**, oslabující, zesilující (ačkoli v předcházející analýze celku stylu „vnitřní monolog“ zmíněn).

s. 97 – dichotomie přímé řeči a pásma vypravěče?, proč **dichotomie**?

Opravdu dosaženým a prokázaným – v přesné lingvistické a poetické a zároveň genderově orientované analýze pěti úryvků – výsledkem práce je závěrečné potvrzení tvrzení Sabiny Širokovské (viz *Naše řeč*) o genderových rozdílech v překladech, nicméně odborně patřičně vymezených jako dílčí, nezasahující dominantní odlišný charakter překladů, který je stvořený jinými vysvětlenými faktory.

Přestože práce vykazuje dílčí nedostatky (především v partii věnované české recepci; dále technické včetně překlepů a jazykových nepřesností), domnívám se, že vytčený cíl sledovala soustavně, odborně samostatně a argumentačně správně. Proto navrhuji hodnocení výborně.

PhDr. Eva Kalivodová, Ústav translatologie FF UK.

6. 9. 07